

מראי מקומות- חולין ע"ח

אותו ואת בנו

דאם אינו שחיטה המטהרת, אינה אלא נחירה, ואי"ז שחיטה בכלל), בזה לא אמרי' דאי עביד לא מהני. וכ' דמה"ט מותר לשחוט בהמה מעוברת, אף אם עובר לאו ירך אמו, והי' שייך לומר דעובר בזה על לא תשחטו, היינו משום דלא עשה מעשה שחיטה בהעובר, ולכן בזה לא שייך האיסור. אולם ע' ברמב"ם (שחיטה י"ב, י'), דמותר לשחוט את המעוברת משום דעובר אבר מאמו הוא (ולכא' אי"צ לומר דס"ל דעובר ירך אמו בכל הדינים, אלא דכאן עכ"פ אמרי' דעובר ירך אמו). ולכא' משמע דס"ל להרמב"ם דבלא"ה הי' עובר, אף דלא עשה מעשה שחיטה מיוחד על העובר. וע' בחי' ר' שלמה (כתבים ומכתבים, סי' מ"ח, ד"ה ובעיקר) שכ' ליישב באו"א קצת, דהכלל דכל מה דאמר רחמנא וכו' הוא רק היכא דמעשה שלו עושה החלות, אבל אם החלות נעשה מאליו ע"י מעשה שלו, אבל הוא אינו הפועל בהחלות, אז לא אמרי' דאי עביד לא מהני. ולפי"ז ל"ק אף לדעת הרמב"ם, דאין החילוק בין מעשה א' לב' מעשים, הנקודה הוא מה שהוא עושה החלות או אם אינו פועל החלות.

(ג) **שניהם כשרים**- כ' הרמב"ן בשם הבה"ג דהשני אינו מותר לאכול עד הלילה, וכ' הרמב"ן דלא מצא זה בש"ס, וקנס הוא דהבה"ג למד ממעשה שבת, וכ' הרמב"ן דאין תלמודו עולה יפה. וע' עוד בדברי **חמודות** (י') דכ' לבאר דאין כוונת הבה"ג ללמוד ממעשה שבת, אלא שחכמים רצו להחמיר ולגדור גדר לאסרה באכילה בו ביום, וכ' דלכן אין שייך לדמותו לכל הדינים של קנס של מעשה שבת.

(ד) **הראשון חייב כרת ושניהם סופגים את הארבעים**- כ' תוס' (נדפס לקמן פ.) דמתני' דלא כהתנא דס"ל דכל שלקו נפטרו מידי כריתתן, דמבואר במתני' דחייב כרת וגם מלקות. והעיר **רעק"א** (שם) דלפי"ז ק' הסוגיא דמכות דאי' דחלוקין חביריו על רחב"ג (דס"ל כן), והגמ' הביא מתני', ודחה

(א) **אותו ואת בנו**- ע' ברמב"ן על התורה (דברים כ"ב, ו'), שהביא מש"כ הרמב"ם במורה נבוכים, דטעם מצות אותו ואת בנו הוא משום שיש לבהמות דאגה על בניהם כמו שיש להאדם דאגה על בניו, דאי"ז מכח שכל ודיבור, אלא הוא מפעולת כח המחשבה המצוי' בבהמות כאשר היא מצוי' באדם. וכ' הרמב"ן דלפי דברי הרמב"ם צ"ל דעיקר האיסור הוא משום שלא ישחוט בנו ואח"כ אותו, ומה שהתורה אסרה גם אם שוחט האם מעיקרא, היינו משום הרחקה (דאורייתא). והרמב"ן עצמו כ' דיותר נכון לומר דהטעם הוא כדי שלא נתאכזר. וע' בשו"ת הרשב"א (ד', רנ"ג), שהק' השואל דלפי הרמב"ם למה אסור לשחוט זה שלא בפנ"ז. וגם הק' הרשב"א עצמו דלפי הרמב"ם צריכין לומר דהאם מכיר בניה אף לאחר שנתגדלו. ולפי דברי הרמב"ן לכא' אפשר לומר דגם זה בתורת הרחקה. אולם עוד הק' הרשב"א דלפי הרמב"ם צ"ל דרק האם מרחם על בניה ולא האב, וגם דרק בבהמה מצינו רחמים זה ולא בחי'. וסיים דאין משגיחין בטעמים אלו וברוך היודע טעם גזירותיו.

(ב) **השוחט אותו ואת בנו חולין בחוץ, שניהם כשרים**- כ' רעק"א, דבא זה להשמיענו דלא אמרי' כאן דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, וא"כ לא הוי אלא נחירה בעלמא, וממילא אינו עובר (דאינו עובר אלא ע"י שחיטה), אלא מהני, והוי שחיטה כשרה. אולם לא ביאר רעק"א למה באמת לא אמרי' כאן אי עביד לא מהני. וע' בקובץ הערות (ע"ד, ב'), דכ' לייסד דמה דאמרי' דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, זה רק היכא דהקפדת התורה הוא על החלות, דאם מה שהתורה אינו רוצה הוא החלות, אז אמרה תורה דחלות זה אינו חל, אבל היכא דהאיסור הוא המעשה, אז לא אמרי' דאי עביד לא מהני. וא"כ, כאן, דהאיסור הוא המעשה שחיטה, וכדכתי' לא תשחטו (אף דצריך להיות שחיטה המטהרת, היינו משום

בתורת כהנים, שור ולא חי', שה ולא עוף.
וע"ע ברא"ש (ג') שהביא הברייתא באריכות
טפי, וע"ע במעדני יו"ט (שם, ד'), מה שכ'
לפרש הדרשה.

(ח) **בנו, מי שבנו כרוך אחריו, יצא זכר שאין בנו**
כרוך אחריו - הק' התורת חיים, למה אינו
חייב גם בזכר, דלכאור' י"ל דמה דכתי' אותו
לשון זכר על האב קאי, ומה דכתי' בנו דבנו
כרוך אחריו, על האם קאי, וא"כ ליחייב על
שניהם. וביאר דכיון דלרבנן "אותו" אינו
מיותר, א"כ ע"כ צ"ל דביאר דההוא "אותו"
היינו לאותו מין שזכרנו לעיל, דהיינו שור או
שה, דאותו מין (בנקבה) ואת בנו, לא תשחטו
ביום אחד.

(ט) **יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו** - הק' תוס',
ל"ל קרא בשלוח הקן לומר דדוקא אם ולא
אב, לילף מק"ו מאותו ואת בנו, דאף דהתורה
עשה מזומן כשאינו מזומן, מ"מ אין איסור
רק בהאם, כש"כ בשלוח הקן. ותי' דמה
דדרשי' כן באותו ואת בנו הוא רק משום
דכבר חזינן בשלוח הקן דדוקא באם הוא. וע'
בלב ארי' (על תוס' ד"ה מה), שכ' לדייק
מדברי רש"י דס"ל דמה דאמרי' דשלוח הקן
הוא רק בהאם ולא בהאב, אי"ז משום ייתור
דקרא, אלא משום דכיון דלא כתי' אלא אם,
וגזה"כ הוא, א"כ מהכ"ת לומר אב ג"כ. וכ'
הלב ארי' דלפי"ז אין קו' תוס' כאן מתחלת,
שהרי אין להק' למה יש ייתור קרא, שהרי
באמת אין שום ייתור.

הראי', ולפי תוס' הו"ל להביא ראי' ממתני'
דהכא. ורעק"א עצמו כ' לפרש מתני' באופן
פשוט, דאין הביאור דיכול ליענש בשניהם,
אלא דלקה אם אתרו ב', ואם לאו יהי' חייב
כרת.

(ה) **מנין לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשין** - הק'
תוס', מהכ"ת לומר שלא ינהג במוקדשים,
הא סתמא כתי'. ואין לומר דבא לומר דהיכא
דאין לו פסח אלא הוא, דלא אמרי' דעשה
דפסח דחה הלאו דאותו ואת בנו, שהרי
מבואר דלאו דמחוסר זמן יש בו עשה ולא,
ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, וע"ש מה שתי'.
אולם העיר הקהלות יעקב (סי' כ"א), מה
שייך לומר כאן עשה דוחה לא תעשה, הרי
במתני' מבואר דהשני פסול משום מחוסר
זמן, ואין שייך המושג של עשה דוחה ל"ת
לדחות הפסול בחפצא של הקרבן. ותי' דהא
לא מצינו קרא דאותו ואת בנו חשיב מחוסר
זמן, וא"כ למה באמת חשיב מחוסר זמן, ע"כ
משום דכיון דאסור לשוחטו היום, א"כ
ממילא נעשה מחוסר זמן, וממילא פסול הוא
לקרבן. וא"כ שפיר י"ל דהיכא דלא שייך
האיסור לשוחטו היום, וכגון דיש עשה
שדוחה האיסור, א"כ ממילא ג"כ לא חל
הפסול מחוסר זמן.

(ו) **ואימא במוקדשין אין בחולין לא** - הק' תוס'
(בעמוד ב' ד"ה או), איך שייך לצדד שיהי'
דין אותו ואת בנו דוקא במוקדשין, א"כ מה
שייך קרא לרבות את הכלאים, הרי כלאים
אין כשרים להיות קדשים. ותי' דאה"נ, אם
היינו אמרי' דרק במוקדשין שייך איסור אותו
ואת בנו, היינו מוקמינן קרא ד"או" לדרשה
אחריתי. וע"ע במהר"ם שי"ף דכ' לתרץ
באו"א, דהי' שייך לומר דהה"א דהאיסור רק
דמוקדשין היינו דרק השני הי' הקדש, אבל
אף בהה"א הי' שייך להיות דהראשון חולין,
וא"כ שפיר שייך שיהי' כלאים. והלב ארי'
דכ' להכריח דמבואר בחשבון הסוגיא
דבהה"א סבר הגמ' דשניהם צריכים להיות
מוקדשים.

(ז) **תאמר באותו ואת בנו שעשה הכתוב מזומן**
כשאינו מזומן - כ' הרשב"א, ובלבד שהוא
בהמה, אבל בחי' ועוף אינו נוהג, וכדתניא